

Reactie Stichting de Thuis kopie op de beantwoording van de vragen van de Vaste Commissie voor Justitie over het thuis kopiëestelsel door de Minister van Justitie d.d. 12 april 2010.

In zijn beantwoording van uw vragen gaat de Minister in op de wijze waarop vergoedingen in het buitenland geregeld zijn, wat de consequenties zijn voor de rechthebbenden en welke alternatieven zijn overwogen, waarna hij tot de conclusie komt dat de bevroering van het thuis kopiëestelsel tot 2013 'alles afwegende de beste oplossing binnen de huidige wettelijke kaders biedt'. Stichting de Thuis kopie komt op grond van de volgende overwegingen tot een geheel andere conclusie:

- I. Het Nederlandse stelsel voldoet niet meer aan de Europese richtlijn
- II. Nederland gaat tot de uitzonderingen van Europa behoren
- III. 'Billijke' vergoeding nog maar 50% van Europees gemiddelde
- IV. Er zijn alternatieven

I Het Nederlandse stelsel voldoet niet meer aan de Europese richtlijn

De Europese Auteursrecht Richtlijn van 2001 en de Nederlandse Auteurswet kennen het uitgangspunt dat als de wet het privé kopiëren toestaat, de rechthebbenden daarvoor een billijke vergoeding moeten krijgen. Een billijke vergoeding voor het recht op gebruik is redelijk voor een inperking van het exclusieve recht van de rechthebbende om zelf te bepalen wat er met zijn werk gebeurt en bovendien kan dit kopiëren tot schade (omzetsderving) leiden bij de rechthebbenden. Met een dergelijk stelsel wordt enerzijds bereikt dat zowel consumenten als producenten profiteren van de beschikbaarheid van multifunctionele producten die de consument in staat stelt om overal van creatieve producten van auteurs- en naburig rechthebbenden te kunnen genieten, terwijl anderzijds de rechthebbenden een billijke vergoeding ontvangen.

Stichting de Thuis kopie en de betalingsplichtige industrie dienen de hoogte van de billijke vergoeding af te spreken in de Stichting Onderhandelingen Thuis kopiëvergoeding (SONT), geleid door een onafhankelijk voorzitter en een beroepsmogelijkheid bij de Haagse Rechtbank. Bij Algemene Maatregel van Bestuur heeft de Minister vanaf 2007 de voor het laatst in 2006 door de SONT vastgestelde vergoedingen 'bevroren' vanwege de discussie die was ontstaan over de uitbreiding van de vergoeding naar nieuwe voorwerpen die op grond van artikel 16 c lid 1 'bestemd zijn om een werk ten gehore te brengen, te vertonen of weer te geven'. In de brief van de Minister wordt geconstateerd dat de onderhandelingen binnen de SONT al geruime tijd in een impasse verkeren. Dit is evenwel een direct gevolg van deze 'bevroerings-AMvB's'. Hierdoor zijn verdere onderhandelingen stil komen te liggen: er is voor de betalingsplichtige industrie immers geen enkele incentive om met rechthebbenden te onderhandelen over vergoedingen voor voorwerpen ten aanzien waarvan de Minister bepaald heeft dat geen vergoeding verschuldigd is. Door opheffing van de bevroering kan die impasse nu juist doorbroken worden.

De Minister refereert er aan dat hij met de verlenging van de bevrozing van het stelsel, dat wil zeggen geen uitbreiding tot nieuwe voorwerpen, recht doet aan het rapport van de parlementaire werkgroep auteursrechten (rapport Gerkens), waarin werd aanbevolen om het thuiskopiéstelsel niet uit te breiden, maar te bevrozen voor drie jaar, een periode waarin de industrie nieuwe businessmodellen kan ontwikkelen voor muziek en film op internet, waarna – na voldoende aanbod – de wetgever deze businessmodellen kan ondersteunen door herinvoering van het exclusieve recht en strafrechtelijke maatregelen tegen inbreuken. Inmiddels heeft de werkgroep Gerkens ingezien dat door dit voorstel een lacune is ontstaan, namelijk het waarborgen van een billijke vergoeding voor rechthebbenden. Zo merkt de werkgroep in haar brief aan de Minister van 24 februari 2010 op dat, zolang er geen alternatief is in de vorm van goede businessmodellen, de artiesten per definitie de dupe zijn van deze periode van windstille. De werkgroep adviseert de Minister om voor de tussenliggende periode een oplossing te zoeken (TK, vergaderjaar 2009-2010, 29 838, nr. 25).

De eerder uitgevaardigde AMvB en de nu dreigende verlenging van de bevrozing heeft een negatieve invloed op de inkomsten voor auteursrechthebbenden. Deze bevrozing zorgt er in een zeer snel dalende markt van cd's en dvd's voor (de categorieën blanco dragers waar nu een tarief op is bepaald), dat de incasso van Thuiskopievergoedingen en daarmee de inkomsten voor rechthebbenden dramatisch is gedaald. De in de brief van de Minister genoemde ondergrens van 17 miljoen euro wordt dan ook bij lange na niet meer gehaald en dit bedrag zal naar onze stellige overtuiging blijven dalen. Wanneer geen billijke vergoeding meer wordt verkregen, en dat punt is naar de mening van de rechthebbenden reeds lang bereikt, voldoet het Nederlandse thuiskopiéstelsel in feite niet meer aan het eerder genoemde uitgangspunt van de Europese Richtlijn.

II Nederland gaat tot de uitzonderingen van Europa behoren

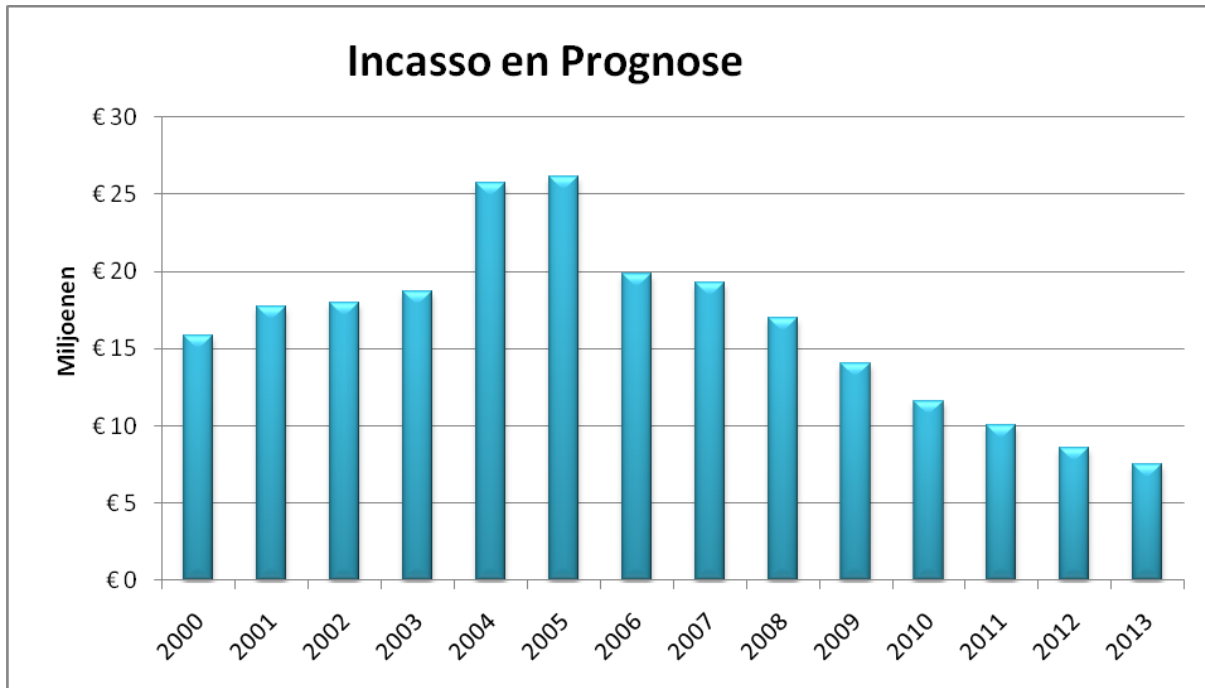
In zijn brief refereert de Minister aan het onafhankelijk onderzoek gedaan door TNO in opdracht van de voorzitter van SONT. Door in te gaan op de uitzonderingen in Europa, dreigt een vertekend beeld te ontstaan van de regel.

In de landen waar een Thuiskopieregeling in de wet is opgenomen, is in het merendeel van de gevallen gekozen voor een heffingensysteem. Van de Europese landen met een heffingensysteem kennen er 18 een materiële heffing op MP3-spelers: België, Bulgarije, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Letland, Oostenrijk, Polen, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland.

III 'Billijke' vergoeding nog maar 50% van Europees gemiddelde

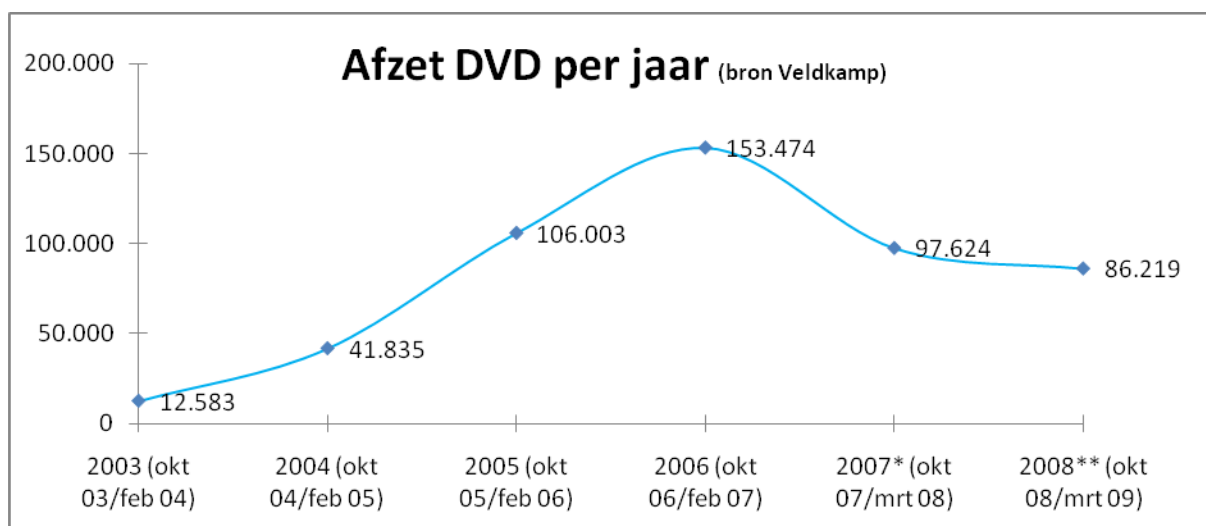
In zijn brief geeft de Minister aan dat de consequenties voor rechthebbenden wel mee zullen vallen, namelijk zouden kunnen blijven binnen de door TNO aangegeven bandbreedte van 17 tot 30 miljoen euro, terwijl er nog marktpotentie ligt door omzeiling te bestrijden en het niet gezegd is dat de verkoop van alle huidige dragers blijft dalen.

Die 'benedengrens van TNO' is inmiddels doorbroken. Bewijs hiervoor levert een blik op de incassostroom van 2009: deze was net geen 15 miljoen euro. Een daling derhalve, van 2 miljoen euro ten opzichte van het jaar 2008. Deze daling in inkomsten bemoeilijkt bovendien de opsporing & handhaving, wat weer van invloed is op de maximale incassostroom.

TNO heeft bij de berekening van een ondergrens van 17 miljoen euro geen rekening gehouden met het kopieergedrag van de Nederlandse consument. In het jaar 2005 heeft Stichting de ThuisKopie een incasso behaald van 25 miljoen euro. Dat is een direct gevolg van het feit dat toen de substitutie van cd's en dvd's door HD-recorders en MP3-spelers nog niet zo ver gevorderd was. Het kopiëren op deze dragers is alleen maar toegenomen, zo blijkt uit onderzoek. Omdat op die dragers geen vergoeding rust daalt de incasso, dat is niet omdat de consument minder kopieert.

De opmerking in de brief van de Minister dat de verkoop van dvd's is toegenomen in het tweede half jaar 2008/2009 ten opzichte van het halve jaar daarvoor moet in het juiste perspectief worden gezien. In de praktijk blijkt dat in de tweede helft van een kalenderjaar altijd meer dvd's verkocht worden (vanwege feestdagen) dan in de eerste helft, en dit zegt dus niets over de dalende trend in het kalenderjaar als geheel. De grafiek hieronder geeft inzicht in de dvd-verkopen in de afgelopen jaren. Deze informatie is afkomstig uit het onder auspiciën van de SONT sedert 1999 uitgevoerde Veldkamp-onderzoek naar verkopen en kopieergedrag van consumenten.

DVD (aantallen x 1000)

2003 (okt 03/feb 04)	2004 (okt 04/feb 05)	2005 (okt 05/feb 06)	2006 (okt 06/feb 07)	2007 (okt 07/mrt 08)	2008 (okt 08/mrt 09)
12.583	41.835	106.003	153.474	97.624	86.219

Bron Veldkamp

Er worden dus structureel minder dragers verkocht waarvoor conform de wettelijke voorschriften thuiskopietarieven vastgesteld zijn. Een dalende incasso is daarvan het onvermijdelijke gevolg. De daling in de incasso van Stichting de Thuis kopie kan dus zeker niet uitsluitend toegerekend worden aan omzeiling van de regeling. Juist door verhoogde inzet en investeringen in opsporing en handhaving weet Stichting de Thuis kopie de daling nog enigszins te stabiliseren.

TNO stelt vast dat de gemiddelde in de EU betaalde Thuis kopievergoeding tussen de € 1 en € 3 ligt. In Nederland, waar veel wordt gekopieerd en waar de consument zeer hecht aan zijn vrijheid op dit gebied, is een vergoeding van € 2 per hoofd van de bevolking per jaar gerechtvaardigd. Dat zou een totale vergoeding in Nederland betekenen van 30 miljoen euro, een bedrag dat schril afsteekt bij de 15 miljoen euro die als gevolg van de 'bevriezing' in 2009 nog in Nederland kan worden geïncasseerd. Alles afwegende kan stichting de Thuis kopie niet anders concluderen dan dat voortzetting van de bevriezing van het thuis kopiestelsel in 2010, laat staan voor drie jaar, niet meer leidt tot een billijke vergoeding voor rechthebbenden gelet op de grote, niet afnemende maar eerder toenemende, schaal waarop op allerlei voorwerpen die daarvoor bestemd zijn, wordt gekopieerd. De in 2009 geïncasseerde vergoeding van nog geen 15 miljoen euro zou gebaseerd op het Europees gemiddelde het dubbele moeten bedragen. Bevriezing van het stelsel houdt naar de mening van de rechthebbenden in bevriezing op het incassoniveau dat in 2005 werd behaald voordat de grote substitutie naar andere voorwerpen plaats vond, en dat was 26 miljoen euro.

NB Aanpak omzeiling onder Europese rechter

Er lopen diverse gerechtelijke procedures tegen omzeilers, waarvan de belangrijkste zaak inmiddels voor de beantwoording van prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie is voorgelegd. In die zaak is de vraag aan de orde of een in het buitenland gevestigde leverancier die blanco dragers levert aan Nederlandse consumenten, de Nederlandse thuiskopievergoeding dient af te dragen. Die vraag was door het Gerechtshof te Den Haag, gezien het in de wet opgenomen importeursbegrip, ontkennend beantwoord. Aangezien de Minister zich eerder in antwoord op Kamervragen op het standpunt heeft gesteld dat ook de consument in zo'n geval niet afdrachtplichtig is, zou dit meebrengen dat in geval van grensoverschrijdend aanbod aan particulieren in het geheel geen incasso van thuiskopievergoeding mogelijk is. Het is uiteraard de vraag of een implementatie van de bepalingen uit de Europese Auteursrechtlijn (EG/ 2001/29) in de Nederlandse wet die meebrengt dat in geval van koop op afstand Stichting de Thuiskopie bij geen enkele partij de vastgestelde vergoedingen zou kunnen innen, in overeenstemming is met de uitgangspunten van genoemde Richtlijn.

Zolang deze kwestie voorligt bij de (Europese) rechter ontbreekt het Stichting de Thuiskopie op grond van de eerdere uitspraak van het Gerechtshof en het door de Minister van Justitie ingenomen standpunt in de Tweede Kamer aan mogelijkheden om met betrekking tot deze leveringen de vastgestelde vergoedingen te incasseren. Dit gegeven mag natuurlijk niet (mede) als reden voor de bevriezing van het stelsel worden aangevoerd. Als gevolg van die bevriezing kunnen immers geen vergoedingen worden vastgesteld voor andere voorwerpen (zoals MP3-spelers), waarop aantoonbaar op zeer omvangrijke schaal privékopieën gemaakt worden, waardoor rechthebbenden nóg meer inkomsten mislopen.

III Er zijn alternatieven

Een van de door TNO genoemde alternatieven voor de huidige regeling, welke ook in de brief van de Minister wordt aangehaald, is het systeem naar Duits voorbeeld: lagere tarieven op meer voorwerpen. Dat kent meerdere voordelen:

- omzeiling daalt: er is minder incentive om op zoek te gaan naar de laagste prijs;
- aansluiting bij systemen in omliggende landen leidt tot minder concurrentieverstoring in de markt;
- de gebruiker betaalt: consumentenelektronica die daadwerkelijk wordt gebruikt wordt tegen een redelijk tarief belast;
- een dergelijk systeem sluit aan bij de Auteurswet en de Auteursrechtlijn;
- over de methode van incasseren: per voorwerp of in een lumpsumregeling met de brancheorganisaties van betalingsplichtigen kunnen nadere afspraken worden gemaakt.

Dat het Duitse systeem minder zou opleveren, zoals door de Minister in zijn antwoord is gesuggereerd, kan niet uit het TNO-rapport worden afgeleid, dat hangt uiteindelijk af van de tarieven die – bij voorkeur in de SONT – worden bepaald. Bovendien resulteert een heffingssysteem volgens Duitse tarieven volgens TNO in een opbrengst van 26 miljoen euro¹ en dat is altijd nog veel meer dan momenteel wordt geïncasseerd (in 2009 nog geen 15 miljoen euro).

Indien de bij uw Kamer voorhangende AMvB niet wordt goedgekeurd blijven de huidige tarieven in stand. Het is dan in beginsel op grond van de wet weer aan de Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoeding (SONT) om de hoogte van tarieven vast te stellen. Door middel van zelfregulering – waar door de wetgever nadrukkelijk voor is gekozen – kan door alle betrokken partijen worden gesproken over een Thuiskopieregeling die voor de periode waarin er nog geen alternatieve inkomensmodellen beschikbaar zijn, een redelijke vergoeding aan creatieve makers kan waarborgen. De Minister kan daarbij de regie nemen en er toe bijdragen dat alsnog een billijke vergoeding voor de rechthebbenden vanaf 2010 tot stand komt. Daarbij kan tegemoet worden gekomen aan de wens van de Kamer om tijdelijk te bevriezen, maar dan op een billijke vergoedingshoogte en niet het stelsel.

¹ TNO-rapport 'Systematiek voor thuiskopieheffing' blz. 40.